

SPECIAL
LIJSTTREKKERS-
VERKIEZING

JIJ BEPAALT DE TOEKOMST
LAAT HOREN DIE STEM!

PvdA

Doe jij mee?

Ben je al lid? Dan ontvang je bij deze *ROOD* een Word Lid Kaart waarmee je makkelijk iemand anders lid kunt maken. Vaak is het makkelijker dan je denkt om iemand lid te laten worden. Denk eens aan vrienden die altijd al PvdA stemden, dat familielid dat enthousiast is over één van de kandidaten, of je collega die zich bij de lunch graag mengt in politieke of maatschappelijke discussies.

Nog geen lid?

Ga naar www.pvda.nl/wordlid. Meer weten over een PvdA-lidmaatschap? Dan kun je altijd mailen naar leden@pvda.nl

Doe mee met de campagne

Op de hoogte blijven van de campagne?

Dat kan nu heel snel en makkelijk via WhatsApp. We houden je op de hoogte over debatten, acties en belangrijk campagnenieuws. Het werkt heel eenvoudig: voeg in je mobiele telefoon het nummer 0613444060 toe, met de naam PvdA Campagne. Vervolgens kun je in WhatsApp je contacten updaten. Als je dat hebt gedaan: App PVDA AAN naar het nieuwe contact 'PvdA Campagne'

Je kunt er niet omheen: de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen staat voor de deur. En er staat wat op het spel. De zekerheid van een eerlijk salaris, gelijke kansen voor iedereen, ongeacht afkomst of inkomen. Elkaar het beste gunnen. Of je nou een minirok, keppel of hoofddoek draagt. Een samenleving waar plaats is voor iedereen die iets moois wil maken van Nederland. Dat bereiken we alleen als we samen de schouders eronder zetten. Doe je mee?

Meer weten?

Wil je meer weten over wat er in de campagne allemaal te doen is? Ga naar www.pvda.nl/doemee of stuur een e-mail naar Sara Ham (sham@pvda.nl) of Saskia Buijk (sbuijk@pvda.nl). Bellen kan ook, draai dan 020 551 22 12.

Hoe werkt zo'n Tweede Kamercampagne? Jij kunt erachter komen

Een Tweede Kamercampagne geeft je een uniek kijkje in de keuken. Er is overal wat te doen, lokaal in je eigen gemeente, regionaal of landelijk. De opties zijn eindeloos, er zijn allerlei verschillende werkzaamheden en activiteiten. Hoeveel uur per week heb je? Wat vind je leuk om te doen of waar ligt je expertise? Iedereen kan iets betekenen in de campagne, op straat, vanuit huis of tijdens een brainstorm of campagne-actie.

Enthousiaste vrijwilliger

Nassim Jarir, 18 uit Sneek: 'In maart 2017 zijn de Tweede Kamerverkiezingen en dat is ook gelijk de eerste keer dat ik mag stemmen. Om de eerste keer zo speciaal mogelijk te maken bel ik nu elke week leden om hen te enthousiasmeren om samen deze belangrijke campagne tot een succes te maken. Het mooiste van alles vind ik dat als je enthousiast bent er super veel mogelijk is als vrijwilliger.'

Lijsttrekkersverkiezing

Laat horen die stem

Alle PvdA-leden bepalen samen wie onze lijsttrekker wordt bij de Tweede Kamerverkiezingen, en daarmee wie de richting van onze toekomst bepaalt. Hoe alles precies werkt? Je leest het hier.

Hoe gaat het stemmen in zijn werk?

De lijsttrekkersverkiezingen vinden zowel digitaal als per post plaats. Leden die zich vanaf nu tot en met 5 december aanmelden, hebben alleen de mogelijkheid om digitaal te stemmen. De stemming vindt plaats tussen donderdag 24 november 00.01 uur en woensdag 7 december 23.59 uur. Natuurlijk krijg je een bericht als de stemming geopend is.

Wanneer is de beoogd lijsttrekker bekend en wanneer is hij officieel de lijsttrekker van de PvdA?

Op 9 december wordt bekendgemaakt wie de beoogd lijsttrekker van de PvdA is voor de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2017. Deze beoogd lijsttrekker moet nog bekrachtigd worden op het verkiezingscongres, dat op 14 en 15 januari gehouden zal worden.

Problemen met digitaal stemmen?

Geen nood, dit heeft hoogstwaarschijnlijk

te maken met de cookie-instellingen van je computer. Die moeten namelijk op een bepaalde manier zijn ingesteld om veilig te kunnen stemmen. In een paar eenvoudig en duidelijk uitgelegde stappen laten we je zien hoe je dit oplost: www.pvda.nl/stemmenwerktzo. Je kunt ook binnen kantooruren bellen naar 020-5512112.

Ik ben geen lid en wil meestemmen met de lijsttrekkersverkiezing. Kan dat?

Iedereen die nu de toekomst wil bepalen, kan zijn stem héél gemakkelijk laten horen. Vanaf 2 euro per maand sluit je je aan als lid en kan je stemmen. Lid worden gaat heel eenvoudig, via www.pvda.nl/wordlid

De hoogte van de contributie bepaal je zelf. We vinden dat iedereen lid moet kunnen worden, ongeacht je inkomen. Wie wat meer verdient, vragen we wat meer contributie te betalen. Iedereen

die lid wordt van de PvdA, krijgt ledenrechten en kan daarmee dus ook stemmen tijdens de lijsttrekkersverkiezing. Leden die zich vanaf nu tot net voor het einde van de lijsttrekkersverkiezing aanmelden als lid, krijgen versneld ledenrechten. Elk nieuw lid ontvangt ledenrechten, mits er geen bezwaar wordt gemaakt door de afdeling waar het lid zal worden ingeschreven en nadat de betaling van de contributie is voldaan, of een machtiging tot automatische incasso is afgegeven.

Volg de debatten!

De PvdA organiseert meerdere debatten waarbij de kandidaten met elkaar de verbale strijd aangaan. Bij het verschijnen van dit blad zijn er al twee debatten geweest. Er vinden er nog twee plaats: op 26 november in Groningen en op 3 december in Amsterdam. Meer informatie en aanmelden via pvda.nl. De debatten zijn ook live te volgen via pvda.nl en onze Facebookpagina.

Heb je nog andere vragen?

Neem een kijkje op www.pvda.nl/lijs-trekkersverkiezing. Of mail naar leden@pvda.nl en we proberen je vraag zo snel mogelijk te beantwoorden.

‘Ik heb de vechtlust,
de energie
en de ervaring’

De kandidaten **Diederik Samsom**

Hij is een ‘open boek, zonder mitsen en maren’. En hij heeft ‘een allesverzengende ambitie om er weer tegen aan te gaan’. Geen wonder dus dat **Diederik Samsom** zich als eerste kandidaat stelde.

Tekst Stijn Aerden | Foto's Lex Draijer

De plek is natuurlijk met zorg uitgekozen. Een hangar in de Rotterdamse haven, de oude RDM Onderzeebootloods op de Keilewerf om precies te zijn. In 2008 opgeknapt door het offshore-bedrijf Ampelmann, dat er zijn parapedaardje in productie nam, een reusachtige, telescopische loopplank op pootjes – een kermisattractie voor de leek. Ingenieur Diederik Samsom (Leeuwarden, 1971) loopt er gesticulerend en met glanzende oogjes – toegegeven, ook een beetje verkoudheid – omheen. Sjakie in de Chocolade-fabriek. Deze uitvinding wil hij ons laten zien, hiermee wil hij op de foto. Een soort metershoge spin die, vanaf het dek van een schip, dansend op hydraulische benen een loopbrug uitschuift naar een stilstaand object, een booreiland of een windturbine, en deze brug bijna volmaakt stil weet te houden, zodat werknemers fluitend naar de overkant wandelen. Al staan de witte koppen op de golven. Een samenwerkingsproject met de TU in Delft. ‘Jongens, jongens, jongens,’ zegt Samsom. En daarna: ‘Wat een bizar goede uitvinding.’

Heeft u zelf eigenlijk zeebenen?

‘Jawel, dat kan ik wel zeggen. En die zijn in mijn actietijd bij Greenpeace behoorlijk op de proef gesteld. Maar via een brug oversteken van een deinend schip naar een “offshore structuur”, zoals dat dan heet, is niet te doen hoor. Daarom is dit ook zo’n geweldig ding.’

Het was even zoeken naar de symboliek, maar u verkeert natuurlijk ook in woelig vaarwater.

‘Druk, ja. Ik heb me de opdracht gesteld om langs alle afdelingen te gaan. En dat zijn er best veel, kan ik je vertellen. Vier tot zes op een dag doe ik er, een uur per keer, waarin ik alles probeer te geven – ’s avonds kom ik bekaf thuis. En toch krijg ik er energie van. De afgelopen vier jaar waren nuttig en nodig, maar ook blikvernauwend. Nu keer ik de blik weer naar buiten.’

U gebruikte zelf ergens het beeld van een kapotte auto waar u met Rutte de afgelopen vier jaar onder lag.

‘Ja, precies, alleen die beentjes eronderuit, dat is het enige wat iedereen van me zag. “Doe mij de AOW-sleutel nog eens”, “Gooien we nog wat olie bij de belastingen?” Die auto was namelijk hartstikke stuk, we moesten wel. Maar nu die weer rijdt, heb ik de mogelijkheid om mijn plannen te vertellen. Waar gaan we met die auto naartoe?’

Daarover straks graag meer. Maar met dat woelige vaarwater bedoelden we eigenlijk de kritiek. Vier jaar terug was u nog de *New Kid on the Block* – iedereen laaiend enthousiast. En nu wordt u door allerlei partijgenoten alweer bedankt. Dat moet u toch raken?

‘Jawel, en ik ben ook de eerste om dat hartstikke onterecht te vinden. Tegelijkertijd weet ik: democratie is een hard maar prachtig vak. Het hoort erbij, bij de politiek, ook een beetje bij de PvdA. Maar als ik door de kritiek heen kijk... Misschien zit er ook wel een kern van waarheid in.’

Alexander Pechtold hakt ’s zaterdags hout, in zo’n geruit hemd. Misschien ook wat voor u, beetje stoom afblazen?

‘Ja, dat doet hij hè? Hij twittert soms zo’n foto – staat hij weer tussen een enorme berg spaanders. Nee, ik doe dat niet, ik heb mijn kinderen, daar gaat mijn vrije tijd heen.’

Wat heeft u destijds ook weer voor de politiek doen kiezen?

‘Ik was natuurkunde gaan studeren in Delft, kernfysica, met de hoop dat Greenpeace mij dan wel zou kunnen gebruiken. Daar had ik op mijn vijftiende namelijk mijn zinnen op gezet: werken bij Greenpeace. En dat

pakte ook zo uit. Ik heb daar zeven jaar “gewoond”. Maar ik ontdekte ook, zigzaggend met een rubberboot tussen walvis en walvisvaarder, dat je in de politiek moet zijn als je dingen echt wilt veranderen.’

En zo belandde deze ‘nerd’, zoals u zichzelf nog wel eens omschrijft, ingenieur Diederik Samsom, op het Binnenhof. Had u enig idee waar u in terecht kwam?

‘Nee, wat je onderweg bij leert, is onbeschrijfelijk. Schade en schande, echt. Maar wat mij helpt, denk ik, is mijn drive, en het voordeel dat ik enorm veel energie heb.’

En een gezonde dosis zelfvertrouwen natuurlijk. Op uw veertigste stond u pontificaal op de cover van Elsevier. ‘Ik wil minister-president worden’.

‘Je mag het ook best zelfoverschatting noemen hoor. Maar het fijne van de politiek is: je wordt vanzelf gecorrigeerd. Hier bepalen anderen wat je waard bent, niet jijzelf.’

Over de kritiek zei u net: misschien zit er wel een kern van waarheid in.

‘We hebben de afgelopen vier jaar heel veel gerepareerd, daar ben ik ontzettend trots op. In het begin steeg de werkloosheid met 20.000 per maand, nu daalt hij met 20.000 per maand. Wie het minimumloon verdient, betaalt nu 2000 euro minder belasting, wie een ton verdient betaalt 3500 meer. De hoeveelheid duurzame energie groeit meer dan ooit tevoren. Maar ik was te weinig zichtbaar, heb keuzes onvolgende tegenover mijn achterban kunnen motiveren. De omstandigheden waren daarvoor gewoon te ruig.’

Die achterban wist u wel te vinden, op straat bijvoorbeeld. ‘Samsom, je verkwanselt de PvdA’ – dat klonk vast wel eens door de avondlucht.

“Samsom je breekt de zorg af.” Dat soort dingen hoorde en hoor ik regelmatig, zeker. Wat ik doe in zo’n geval is doorvragen. Het gaat slecht in de zorg, zegt u. Wat merkt u daar zelf van? En soms is het gewoon de *Nieuwsuur*-uitzending van gisteren die iemand heeft gezien of een artikel uit de krant van die ochtend. Maar vaak ook komt er een persoonlijk verhaal, en daar kun je het dan over hebben. Daar leer je van. Meer dan van statistieken en rapporten.’

Het maakt de weg van werk naar huis wel een lange.

‘Nee hoor, je wordt echt niet de hele dag aangeklampt. Als ik met mijn zoontje op de tennisbaan sta, word ik echt niet aangeklampt. Als ik boodschappen doe, word ik ook niet aangeklampt. Nederlanders zijn best bedeesde mensen als het om politici gaat. Ja, als ik met een bos rozen over straat loop. Maar dan is de winkel ook open, zeg maar.’

U heeft er ondanks alles weer zin in.

De vijf belangrijkste punten uit de campagne Samsom

- **Goed onderwijs als belangrijkste investering. Help een nieuwe generatie het beste uit zichzelf te halen.**
- **Een volledige duurzame samenleving binnen dertig jaar.**
- **Een bank waarmee de overheid actief investeert in de economie, met de nadruk op maakindustrie, innovatieve en duurzame productie.’**
- **Fatsoenlijk werk voor iedereen, met een vast contract als norm.**
- **Een zorgzame en solidaire samenleving, met een zorg die voor iedereen toegankelijk blijft.**

‘Niet “ondanks alles” – ik heb er ontzettend veel zin in. En ik denk dat ik de energie, de vechtlust en, door de ervaring die ik de afgelopen jaren heb opgedaan, ook de bagage heb om het goed te kunnen. Bovendien hebben we onszelf een opdracht gesteld, daar ben ik nog niet mee klaar.’

Doet u nu eens een goed woordje voor Lodewijk Asscher?

‘Ha, nee, die kant ga ik niet met je op. Nee zeg, dan gaan ze straks allemaal nog op hem stemmen – ik ben lóvend over die man.’

Asscher heeft zijn kandidatuurstelling even deftig in de lucht laten hangen. Dat is niets voor u hè?

‘Nee, ik ben een open boek, dat weet ik. Dat is niet de handigste kwaliteit in de politiek, en ben ik er de afgelopen vier jaar ook wel eens tegenop gelopen, maar het is zoals het is.’

Soms vinden mensen het geruststellend als een leider niet overloopt van ambitie; als die bijna tegenstribbelend naar Den Haag is gehaald – geroepen door de partij. Een ‘nou toe dan maar’-kandidaat.

‘Ja, dat is heel chic, en ook niet helemaal meer van deze tijd. In de huidige politiek hou je het dan geen twee dagen vol. Ik heb geen mitsen en maren, ik heb een allesverzengende ambitie om het te doen. Een merkwaardige ambitie, dat wel, want het is een baan die je helemaal opslokt, die je moet willen met elke vezel in je lijf, met elke druppel bloed die je in je hebt.’

Een mannen-ambitie, als je de kandidatenlijst zo bekijkt.

‘Spijtig genoeg. Ik kan zo een aantal vrouwen noemen van wie ik echt geloof dat die het ontzettend goed

De kandidaten Diederik Samsom

zouden kunnen. Maar die laatste meters dat podium op, die moet je helemaal uit jezelf halen. En als je het dan niet honderd procent wilt... Er doen zich elke dag ongeveer tien redenen voor om ermee op te houden.’

Werden dat er afgelopen kabinetsperiode meer of minder per dag?

‘Minder. Ja, de eerste jaren waren echt het zwaarst. Met je partij in een regering zitten, en de werkloosheid blijft maar stijgen... Daar sta je dan met je goede verhaal. Tegen werklozen van 50+ die niet eens meer antwoord krijgen op hun sollicitatiebrieven – wat moest ik tegen ze zeggen? We hadden niks. Mijn angstdroom ergens halverwege 2014 was: straks moeten we naar de kiezer met de mededeling: “Stem op een ander. Wij kunnen dit niet.” Maar tegelijkertijd wist ik: wat we doen klopt. Het kan niet anders dan dat dit uiteindelijk zijn uitwerking heeft. Dat bleek ook zo te zijn, langzaam. Neem de hypotheekrenteaftrek en de huizenprijzen. Die...’

Zegt u nu: op alle punten wisten we dat onze straffe aanpak uiteindelijk de juiste was?

‘Nee, over de decentralisatie in de zorg heb ik echt mijn twijfels gehad. In de periode 2014/2015 ben ik ook zelf op vrijdagen in de wijkverpleging gaan werken om te zien hoe de systeemwijzing uitpakte. In het geval van de wijkverpleging ging dat... best goed. Maar bij vele andere vormen van thuiszorg botste het op problemen, problemen die nog lang niet allemaal zijn overwonnen.’

Een ander voorbeeld zou kunnen zijn de sociale werkvoorziening. In 2014 hield u nog een emotionele toespraak waarin u uw dochter Benthe noemde die moeite zou krijgen mee te komen in deze snellere wereld. Toen moesten de bezuinigingen op het SW-bedrijf nog komen.

‘Dat was ook heel moeilijk, voor die mensen voelt het als een beschermde omgeving. En dat is het ook. De andere kant van het verhaal is dat het toch fijner is om in het café te kunnen vertellen dat je bij de JUMBO werkt, dan dat je doosjes in- of uitpakt bij de plaatselijke SW.’

De auto waar u samen met Rutte onder lag rijdt weer, zei u in het begin. Waar gaan we heen?

‘Als ik de sleutels krijg? Ha. Dan moet je nog even goed rondkijken in de loods waar we nu staan. Deze plek, dit is de ultieme maakindustrie, daar gaat mijn hart echt sneller van kloppen. Voor een deel is dat natuurlijk de nerd in mij, maar neem die geweldige loopbrug.

Uitgevonden door een professor; getekend en ontworpen door een universeel geschoolde – hbo’ers hebben het werk verdeeld en elektromonteurs van het mbo met hun assistenten hebben hem uiteindelijk in elkaar gezet. Voor elk opleidingsniveau een volwaardige plek. Zo’n samenleving wil ik bouwen.

We moeten als PvdA dus doen wat we lang niet meer

‘Je leert meer van een persoonlijk verhaal, dan van statistieken en rapporten’

hebben gedaan, wat ook een beetje uit de mode was: we moeten de economie beetpakken, sturen. Zelf investeren. Want zo’n genereuze economie waarin iedereen een plek heeft, daar moet je als samenleving actief aan werken. In de jaren negentig hebben we de economie in Nederland te veel alleen aan de krachten van de markt overgelaten. Resultaat: de financiële sector groeide, de consultancy... Veel te eenzijdig, veel te kwetsbaar. Dat bleek in 2008. Nu we daarvan hersteld zijn, wil ik actief investeren in een andere economie. Met meer duurzame technologie, meer maakindustrie, een herwaardering van familiebedrijven.’

Zit Rutte eigenlijk nog naast u in deze auto?

‘Met de handen voor zijn ogen. Nee, die vindt dit natuurlijk helemaal niks.’

Samsom loopt naar een van de grote, openstaande roldeuren. ‘Kijk, hier schuin tegenover zit het ROC, een mbo II, een geweldige hal. Gaan we straks ook nog even kijken. Daar word ik ook zo blij van. Mooie machines. Ouwe rotten in het vak die jonge jongens en meisjes opleiden. Daar komen straks bankwerkers vanaf, lassers, die prachtige dingen kunnen maken – en die je hier weer aan het werk kunt zetten. Alleen de realiteit is: zo’n ROC als hiertegenover, daar is er maar één van. Ik wil er honderd. Mensen die wij helpen het beste uit zichzelf te halen.

Dus vakonderwijs, een economie die meer dan nu leunt op maakindustrie, op innovatie en op duurzaamheid – daar wordt ook de wereld weer een stukje beter van. Dat zou mijn ideaal zijn, ja, dat is de koers. Wat mijn bijrijder tegen die tijd ook roept. Nee, die kant moeten we op.’ ■

‘Verandering is mogelijk als we het samen doen’

De kandidaten **Lodewijk Asscher**

Hij heeft bewezen dat hij ‘een goede minister, vicepremier én vader kan zijn’. En nu denkt **Lodewijk Asscher bij uitstek geschikt te zijn om lijststrekker te worden. ‘Er is behoefte aan waardegedreven, sociaaldemocratische politiek.’**

Tekst Jente Posthuma | Foto's Lex Draijer

Het is maandag 24 oktober. Voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in Den Haag wacht de auto van Lodewijk Asscher (Amsterdam 1974) om hem naar Nijmegen te brengen voor een bezoek aan de lokale PvdA-afdeling. Hij stapt haastig in. ‘Ik moest nog wat veranderen aan de toespraak,’ zegt hij. ‘Vaak zit ik nog tot één minuut voor een toespraak aan de tekst te sleutelen. Voor mijn omgeving is dat wel eens lastig.’ Voorin schiet zijn medewerker in de lach.

Waarom wilt u lijststrekker worden?

‘Omdat ik in deze tijd niet aan de zijlijn wil blijven staan. Er staat veel op het spel. Ik ben trots op alle sociale voorzieningen in Nederland, maar maak me zorgen over de manier waarop kansen verdeeld zijn en hoe we met elkaar omgaan. Wat doe je tegen ongelijkheid en vijandigheid tussen groepen mensen, hoe kan het onderwijs beter, hoe krijgt iedereen een eerlijke kans op goed werk, hoe kunnen mensen werk- en privéleven makkelijker combineren? Dat zijn onderwerpen waar ik al vijftien jaar met hart en ziel aan werk. Er is behoefte aan waardegedreven, sociaaldemocratische politiek. Ik denk dat ik daar bij uitstek geschikt voor ben.’

De kritiek die de PvdA krijgt, is dat de partij haar sociaaldemocratische waarden verloochent.

‘We hebben een periode achter de rug waarin veel pragmatisme nodig was, midden in een crisis kan dat niet anders. Maar ik heb steeds gezocht naar manieren om onze waarden zichtbaar te maken. Dat zat soms in kleine dingen: hoe we het zorg- en vaderschapsverlof

hebben uitgebreid, dwars tegen de bezuinigingen in. Maar het zat ook in de grote gevechten, bijvoorbeeld de Wet Aanpak Schijnconstructies. Steeds meer werknemers worden onderbetaald. Laatst stond er in de krant iets over vrachtwagenchauffeurs die met deze wet hun recht kunnen halen. Dat is waarvoor we zijn opgericht. Ik heb ook met de FNV en de vakbeweging samengewerkt. Drie keer demonstreerde de FNV vóór mijn beleid, in plaats van ertegen.’

Tegenover het rechtse gedachtegoed zet u klassieke sociaaldemocratische waarden.

‘Juist. Verheffing. Gelijke kansen. Hoe worden onze kinderen voorbereid op de verdergaande digitalisering? Het ene kind komt terecht op een school waar dat bijna als vanzelf gebeurt en het andere kind mag blij zijn als er rust is in de klas. Aan alle grote vragen van deze tijd kun je klassieke sociaaldemocratische waarden verbinden. Er zit een arrogante vanzelfsprekendheid bij rechts Nederland, de baantjes worden al verdeeld. Het is belangrijk dat we de samenwerking zoeken met andere linkse partijen, met de vakbeweging, altijd vanuit deze waarden.’

Hoe verschillen uw standpunten van die van Diederik Samsom?

‘We zijn natuurlijk van dezelfde partij en hebben goed samengewerkt de afgelopen jaren, maar er zijn drie niveaus waarop we verschillen: onze inhoudelijke speerpunten, de stijl van leiderschap en het aanspreken van een grotere groep kiezers. De onderwerpen waar het de komende jaren over gaat, zijn de onderwerpen waar ik me al vijftien jaar voor inzet: goed werk, eerlijke

kansen, beter onderwijs, de strijd tegen discriminatie en extremisme. Daarnaast heb ik een andere stijl van leidinggeven. Ik probeer altijd om mensen mee te nemen en bij elkaar te brengen, zodat we samen vooruitkomen. Zoals bij het Sociaal Akkoord, dat ik met de vakbeweging en de werkgevers heb gesloten voor een eerlijkere arbeidsmarkt. Verder denk ik dat ik een grotere groep kiezers kan aanspreken om weer op de PvdA te stemmen.'

Uw moeder is hoogleraar Arbeidsrecht, lid van de SER, stond op een Volkskrant-lijst van meest invloedrijke Nederlanders. Bent u als feminist opgevoed?

'Zeker, maar zonder dat het die naam had. In de SER werd mijn moeder wel eens aangesproken op zo'n badinerend toontje. "Nou mevrouwtje." In mijn ministerschap heb ik een aantal topbenoemingen kunnen doen en dat waren allemaal vrouwen. Omdat ik weet: dat gaat niet vanzelf gebeuren, het is nodig dat we daar actiever in zijn. Daarom vind ik het gênant dat er geen vrouwen meedoen met deze lijsttrekkersverkiezing. Als het gaat over emancipatie en diversiteit, dan moeten we doen wat we zeggen.'

Uw vader was lid van de VVD en uw moeder stemde PvdA. Hoe verliepen vroeger de gesprekken thuis?

'Mijn vader stemt al een tijdje PvdA. Hij zegde zijn lidmaatschap op toen de VVD zei dat holocaustontkenning moest kunnen. Overigens was hij het soort VVD'er dat eigenlijk niet meer bestaat, vanuit een progressief liberale traditie, niet het conservatieve rechts dat je nu ziet.'

'Er is behoefte aan ander leiderschap in Nederland'

Thuis hadden we het niet over politieke partijen, wel over wat je taak is in het leven. Mijn ouders zijn allebei jurist en hebben ons meegegeven dat een rechtstaat waarin minderheden en zwakkeren bescherming krijgen en iedereen als individu tot bloei kan komen, iets fragiels is en dus iets bijzonders. En dat het een morele plicht is om je voor anderen in te zetten. Dat heeft voor mij erg doorgelopen. Terwijl mijn ouders nooit gezegd hebben dat ik de politiek in moest. Ze waren eerder beschermend, zo van: je hoeft niet altijd zo op te vallen.'

Was het niet willen opvallen een erfenis van de oorlog? Uw overgrootvader overleefde Bergen-Belsen en uw vader zat ondergedoken als kind.

'Anonimiteit beschermt, ergens zit dat nog steeds in

De vijf belangrijkste punten uit de campagne Asscher

Eerlijke belastingen

'Het onrecht dat iemand met een koffietentje de volle bak belastingen betaalt en een grote keten niet.'

Werkgelegenheid

'Ik wil méér werk, maar ook goed werk. Met voldoende uren en voldoende zekerheid.'

Europa

'Arbeidsmigratie mag geen manier zijn om de lonen laag te houden. Gelijk loon voor gelijk werk.'

Onderwijs

'Elk kind verdient een eerlijke kans, dus ik wil investeren in beter onderwijs.'

Extremisme

'Laten we harder optreden tegen moslimfundamentalisten én xenofoben.'

mijn vaders hoofd. Wat ik er zelf van leer, is dat je niet achter anderen aan moet lopen, dat je tegen de stroom in moet durven gaan. Ik heb besloten om mezelf in de waagschaal te stellen in de hoop dat ik daar iets mee bereik. Nog steeds moet ik wel wat verlegenheid overwinnen. Maar ik zie politiek als iets wat je een bepaalde periode doet, ik zit er niet mijn hele leven aan vast. Dus neem ik liever risico's dan dat ik me calculerend, pragmatisch opstel.'

Hoe verklaart u uw succes?

'Als je maar vanuit je gemeenschappelijke idealen praat, kun je samen met anderen veranderen wat onveranderbaar lijkt. Dat heb ik vanaf het begin ervaren, als wethouder en gemeenteraadslid. In Amsterdam waren er 40 zwakke scholen, bij schoolbesturen heerste een schouderophalende sfeer. Toen ik in 2012 vertrok als wethouder was het onderwijs bij 36 van die scholen weer goed en werd er hard gewerkt om ook die laatste vier omhoog te tillen. Op de Wallen werden Hongaarse meisjes van 19 door mensenhandelaren tentoongesteld en uitgebuit. Mensonterend vond ik het. Mijn succes, denk ik, is dat ik mensen ervan kan overtuigen dat verandering mogelijk is als we samen de schouders eronder zetten.'

Stel dat u lijsttrekker wordt en de PvdA blijkt de grootste partij, wie wordt dan premier?

'Het lijkt me logisch dat ik dat dan ben. Er is behoefte aan ander leiderschap in Nederland.'

Asschers medewerker draait zich om. 'Op Twitter gaat het weer over Zwarte Piet.'

Asscher pakt zijn telefoon en begint te lezen. 'Het gaat over dat RTL Zwarte Piet door Pieten met roetvegen vervangt,' zegt hij.

De VVD is ertegen.

'Ja, die zegt "het gaat om een kinderfeest." Als je dat als argument gebruikt dan moet je er ook voor zorgen dat het voor alle kinderen feest is. Het is echt tijd voor deze verandering.'

Op welke maatregel tijdens uw ministerschap bent u het meest trots?

'Bij mij zit de trots in gezichten die ik voor me zie van mensen met wie ik samen verandering kon bereiken. De vrachtwagenchauffeurs die me hebben geholpen bij het bestrijden van oneerlijke concurrentie in Europa. De jongeren van Young & United die zich hebben inge-

'Thuis hadden we het niet over politieke partijen, wel over wat je taak is in het leven'

zet om het minimumjeugdloon af te schaffen. En vlak voor de zomervakantie ben ik bij Economische Zaken gaan kijken, dat is het eerste ministerie dat wordt schoongemaakt door schoonmakers die weer in vaste dienst genomen zijn. Het was een heel gevecht om dat voor elkaar te krijgen. Ik vroeg aan Youssef, een van de schoonmakers: "Wat is er voor jou veranderd?" Dat hij nu vaker met zijn gezin thuis at, zei hij. Dat was voor hem het belangrijkste. Zijn blik, die ontroerde me. We weten ook wat dit betekent voor zijn kinderen, voor hun schoolkansen.'

Hoe combineert u uw werk met uw gezinsleven?

's Ochtends breng ik mijn kinderen naar school en daarna begint mijn werkdag pas. Dat vonden ze in het begin wel raar in Den Haag. Ik heb bewezen dat ik een goede minister, vicepremier én vader kan zijn, en dat we iedereen die ruimte moeten gunnen. In 2013 was er even ophef in *De Telegraaf*, omdat ik op de avond van Sint-Maarten met mijn kinderen langs de deuren ging en niet bij een pensioenoverleg zat. Maar dat artikel

De kandidaten Lodewijk Asscher

leidde juist tot veel steunbetuigingen van andere ouders.'

Ik vraag me wel af of een vrouwelijke minister net zo veel steun had gekregen.

'Dat is helemaal waar. Aan de andere kant: als mannen er niet voor uitkomen dat ze tijd met hun gezin door willen brengen, dan ontstaat er ook voor vrouwen te weinig ruimte om juist het andere te kunnen doen.'

Hoe hebben uw kinderen u veranderd?

'Sinds zij bestaan voel ik me tot in mijn ziel betrokken bij de toekomst van de wereld. En ik heb leren relativeren. Als ik 's ochtends op het schoolplein sta heb ik geen titel of functie, dan moet ik gewoon zorgen dat ik de juiste broodtrommel in de juiste tas heb. Kinderen leven in het nu. Als je even op je telefoon kijkt, dan wordt dat genadeloos afgestraft. Met Pasen waren we in Limburg. Ik was met twee jongetjes in het zwembad toen er iemand op me afkwam die zei: "Even de vicepremier een hand geven." Dat is natuurlijk hoogst ongemakkelijk, maar ja, kinderen zijn idealistisch, die snappen ook wel dat ik in mijn werk iets probeer te bereiken. Mijn zoons zijn 9, 7 en 5, we praten over het leven en de dood, over wat je kunt doen, en hoe. Als ze een verhaal horen over zieke kinderen gaan ze geld inzamelen. Dat is idealisme zoals je het eigenlijk graag wil zien.'

Wat vindt u belangrijk om ze mee te geven?

'Vooral dat je je in andere mensen verplaatst. Dat je voor elkaar moet zorgen en verder om je heen moet kijken hoe het met andere mensen gaat. Als ze dat eenmaal doen, dan komt de rest vanzelf.'

Waar wordt u gelukkig van?

'Ik ben heel gelukkig als ik in zo'n oververhit zwembad zit te kijken naar de zwemles van mijn kinderen. Of als ik op zaterdagochtend langs het voetbalveld sta. Vroeger wilde ik voetballer worden. Of schrijver.'

Wat heeft u het meest aangegrepen de laatste jaren?

'Veel van het onrecht dat ook in onze rijke moderne samenleving bestaat. We zijn allemaal kwetsbaar voor het noodlot. Je kunt ziek worden of iemand verliezen of in een vliegtuig stappen dat boven Oekraïne wordt neergehaald. Het is de oude les van mijn ouders, dat onze welvaart en rechtstaat fragiel zijn, dat die rechtstaat alleen maar zo kan bestaan als we hem met z'n allen verdedigen.' ■

Onze opgave

Deze weken trekken onze twee lijsttrekkerskandidaten en de leden van de programmacommissie het land in om met jullie in gesprek te gaan. En veel van jullie kiezen ervoor om in je vrije tijd te praten over ons verkiezingsprogramma, of bekijken de debatten. Daar ben ik blij mee, want debat is goed. En hard nodig.

Want er is wel iets aan de hand. Je ziet het aan de opkomst van Trump in Amerika, Le Pen in Frankrijk, en Wilders in Nederland: er is een groeiend wantrouwen tegen de instituties. Wantrouwen tegen de politiek, de pers, de rechters. En deze achterdocht wordt gevoed door politici die daar dankbaar gebruik van maken: als ik mijn zin niet krijg, ligt het aan de ander. Aan de gekleurde media of aan de vooringenomen rechters. “Trap er niet in”.

Dat gedrag blijft niet zonder gevolgen bij de rest van de mensen. Uit angst voor de

opstandigheid van teleurgestelde kiezers, trekken de groepen die zich voorheen zo inzetten voor democratisering zich terug in hun beschermde wereld. ‘Als de uitkomst van de democratie niet bevalt, dan maar wat minder democratie’. En zo liggen al die hard bevochten democratische rechten van twee kanten onder vuur.

Het geeft aan wat de opgave is van de PvdA de komende verkiezingen. Wantrouwen wegnemen doe je niet door de symptomen, maar door de oorzaak te bestrijden. We zien dat veel mensen in Nederland snakken naar een land waar we niet continu met verhitte koppen tegenover elkaar staan. Dus nu de crisis voorbij is, is de urgentie hoger dan ooit om te werken aan nieuwe verbondenheid en om daadwerkelijk naar elkaar te luisteren. En om te werken aan nieuwe zekerheden, zodat mensen zich geen zorgen hoeven te maken om de zaken in het leven die vanzelfsprekend horen te zijn.

Dankzij de belangrijke vernieuwingen van de partijdemocratie die we in de voorbije jaren hebben ingevoerd, wordt online

en op regionale voorcongressen gediscussieerd over hoe wij de toekomst van Nederland zien. Met als doel een programma te presenteren waarin iedereen gelijke kansen heeft op een goed leven. En de twee kandidaten voor het lijsttrekkerschap hebben beiden uitzonderlijk veel lef getoond. Ze steken hun nek uit en gaan met elkaar en met jullie in gesprek. Om uiteindelijk met een mandaat van de leden als lijsttrekker van de PvdA deel te nemen aan de Tweede Kamerverkiezingen van maart. Dat vereist moed en allen verdienen alleen daarom al het grootste respect.

Dit alles maakt van mij een trotse voorzitter. Voorzitter van misschien wel de meest democratische partij van Nederland.

Hans Spekman

PvdA